

KUPUJTE
VOJNE BONDE!
Najstarejši
slovenski dnevnik
v Ohio
★
Oglaš v tem listu
so uspešni

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVIŠEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

KUPUJTE
VOJNE BONDE!
The Oldest
Slovene Daily
in Ohio
★
Best Advertising
Medium

VOL. XXVIII.—LETO XXVIII.

CLEVELAND, OHIO, WEDNESDAY (SREDA), SEPTEMBER 19, 1945

STEVILKA (NUMBER) 218

Kardelj predložil konferenci zahteve glede Primorske

Ponovni apel v prid Primorja

(Iz urada Slovenskega ameriškega narodnega sveta)

Ob pisanju te kolone še ne vemo, kako bo rešeno vprašanje Slovenskega Primorja, Gorice in Trsta. Pravična odločitev v prid Slovenije in Jugoslavije ne bo vitalnega pomena samo za Slovenijo in Jugoslavijo, marveč za vso centralno Evropo in Podonavje. Za Italijo Trst ne pomeni ničesar, kajti kot pristanišče ne more služiti Italiji; večje pomena ji je tržaško zaledje, ki pa je izključno slovensko in bi po vseh božjih in človeških postavah moralo spadati Sloveniji.

Italijanski imperialisti, med njimi tudi liberalci in progresivci, si nikakor ne morejo zamisljati Italije brez Trsta in posrednega zaledja, dasiravno so že nehalo opuščali svoje zahteve po Istri, Reki in Zadru. Da bi Italiji ohranili Trst in Gorico, so se oprijeli popolnoma nove nakane, a katero hočejo vplivati na zavezniške velesile, da se to vprašanje reši v smislu principov "demokracije." Italija, ki je celih 25 let vihtela svoj imperialistični bič nad našimi Primorci in se je leta 1941 polastila še druge tretjine zatirane in preganjane Slovenije z ognjem in mečem, se sedaj opira na "demokracijo in pravičnost!" Kakšna ironija!

Slovinci se dobro zavedajo in tako tudi Italijani, da bo pri morsko vprašanju pravičnost rešeno le, če se vzame vse sporno ozemlje kot celota, to je, da ve-
lja za Istro, Reko, Trst, Gorico in Benesko Slovenijo eno in isto celino ter ena in ista rešitev. Iz-
ročiti polovico primorskih Jugo-
slavov Jugoslaviji nikakor ne
pomeni, da bi to predstavljalo
rešitev perečega problema. Am-
najo na to. Pripravljeni so izro-
čiti glavni del jugoslovanskega
prebivalstva Jugoslaviji, ostali
del pa bi tvoril le manjšino v
prebivalstvu, kajti če presteje-
mo italijansko govoreče Tržača-
njihovo število z zavednimi Slo-
vinci v ozemlju trikotja Trst-Gr-
lica-Tržič, tedaj bodo številke
pokažale, da so Slovenci v manj-
nini. Bilo bi torej "demokracija"
naš spada Trst, Gorica in Tržič.
Tega trikotja se znajo italijanski
propagandisti oprijeti, zavezni-
ci pa na njega nasesti.

To bi bila politična koluzija, uperjena, da izkoristi demo-
kracijo in pravico v prid italijan-
ski iredentizma in imperializ-
mistične deklaracije in posmeho-
vanje principov štirih svobod-
nin. To bi bila zmaga nacifašiz-
ma nad vsemi zaveznicami, ki bi
bila zmaga Hitlerja in Mussoli-
nija!

SANSov tajnik je v imenu or-
ganizacije poslal državnemu
tajniku Byrnesu v London sle-
dečo brzojavko, v kateri se ape-
lirajo na ameriško delegacijo za
pravično rešitev primorskega
vprašanja.

September 13, 1945.
Hon. James F. Byrnes,
Secretary of State,
American Embassy,
London, England.
The injustice caused to the
Slovenian people by the London
Pact of 1915 must be undone.
The 650,000 Yugoslavs under
Italy must be reunited with
their mother country together
with the lands they are occupy-
ing for the past 1,000 years.
These Yugoslavs—our first and
bravest Allies—cannot be left
under the domination of the
Italian minority which inhu-
manly persecuted them and con-
trary to the principles of dem-
ocracy and justice denied them
the right to use their own lan-
guage, own schools and the
privileges of a free people.
America never subscribed to the
unjust Treaty of Versailles, nor
to the London Pact. She cannot
subscribe to it now. The terri-
tory east of Socha River should
be ceded to Yugoslavia as a unit,
to its liberators—the Yugoslavs
—eight thousand of whom lay-
ed down their lives to free this part
of their homeland from the Ger-
man and Italian invaders.
(Dalej na 2. strani)

Na 30-dnevem dopustu se
nahaja major John S. Lekson,
sin Mr. in Mrs. John Lekson,
1209 E. 173 St. Major Lekson se
je nahajal pri parašutarjih 82.
airborne divizije, ter se je ude-
ležil vseh glavnih bitk v Siciliji,
Afriki, Franciji, Nemčiji in Bel-
giji. Bil je med prvo skupino, ki
je šla preko morja. Tekom bor-
be v Siciliji je bil ranjen, za kar
je prejel odlikovanje višnjavega
srca, zdaj pa je bil odlikovan z
medaljo bronaste zvezde za hra-
brost.

Poleg majorja Leksona ima
družina Lekson še tri druge si-
nove v službi domovine: S 3/c
Edward se nahaja pri Seabees
nekje na Filipinih; F. M. P. Lud-
vick se z mornarico nahaja v
Avstraliji pri zračnemu trans-
portnemu poveljstvu ter preva-
ža transporte domov. Z bratom
Edwardom se nista videla že tri
leta, pa sta se slučajno srečala
na Filipinih. Lt. Max Lekson je
pa dodeljen zračni sili v Lincoln,
Nebraska.

Senator Burton je postal član najvišje sodnije

WASHINGTON, 18. sept. — Danes popoldne je predsednik Truman naznanil, da je imenoval republikanskega senatorja Harolda H. Burtona iz države Ohio za člana najvišjega sodišča Zedinjenih držav.

Novo imenovani sodnik je 57 let star in je bil pred izvolitvijo v senat Zedinjenih držav skozi pet let župan mesta Clevelanda. Poprej je bil skozi več let cleve-
landski mestni pravdnik.

Burton bo zavljal mesto, ki je bilo izpraznjeno, ko je odstopil sodnik Owen J. Roberts iz Pennsylvanije, ki je bil poleg pred-
sednika sodišča Harlana Stone-a edini republikanski član vrhovnega sodišča.

V Washingtonu je Burtonovo imenovanje tolmačeno kot zna-
menje, da predsednik Truman želi ustvariti politično ravnotežje pri najvišjem sodišču.

Burton in Truman sta postala dobra prijatelja tekom let, ko sta bila oba člana senata. V ohijskih republikanskih krogih je bil Burton često tarča napadov od strani konservativnega krila in novi vrhovni sodnik je smatran za republikanca bolj liberalnega kova.

Burton je dobro poznan med Slovenci v Clevelandu. Ko je bil župan, je govoril na številnih prireditvah v slovenskih dvorah in ima mnogo prijateljev med Slovenci, ki sicer glasujejo pri volitvah skoro 100-procentno demokratično.

Italija bo dobila armado?

CASERTA, Italija, 18. septembra. — Feldmaršal Sir Harold Alexander je izjavil nocoj, da je dal skupnemu zavezniškemu štabu priporočilo, da se Italiji dovoli imeti majhno, visoko izvežbano armado, ki bo sposobna varovati "narodni prestiž."

Rekel je, da bi taka armada morala biti sposobna braniti italijanske meje, ampak da bi ne smela biti "mednarodna opasnost".

Vrhovni zavezniški poveljnik v Sredozemlju je podal izjavo v razgovoru, tekom katerega je odkril, da se bodo takoj po rešitvi vprašanja Julijske krajine vse zavezniške čete umaknile z Italije.

TO JE BILA BRESKVA!

Na farmi poznane Antona Maha v Madison, O., je bilo letos obilo debelih breskev. Preteklo nedeljo je prinesel Frank Colarič eno od teh na Godčevo far-
mo, ki pa je bila bolj podobna, po velikosti, mali buči kakor pa breskvi. Tam je bilo več Cleve-
landčanov, ki so jo z največjo natančnostjo pregledali in zvaga-
li ter ugotovili, da meri v ob-
segu 12 inčev in pol, a v prerezu štiri inče in pol ter da tehtaja več kot celi funt. Da podpro svojo uradno ugotovitev, so jo tudi slikali od vseh strani, ter so sli-
ke na razpolago vsem, ki bi dvo-
mili o resničnosti teh podatkov.

Vsa gradbena kontrola ukinjena s 15. oktobrom

WASHINGTON, 18. sept. — Vojno mobilizacijski direktor John W. Snyder je danes nazna-
nil, da se bodo vse vladine res-
trikcije glede gradnje domov,
javnih del in trgovske konstruk-
cije ukinile s 15. oktobrom.

Snyder je podal naznanilo z objavo programa za poživljenje gradbene industrije, v katerem je med drugim rečeno, da bo vlada pospešila gradnjo z dovo-
ljenjem višjih cen in mezd in nastopila proti zadrževanju gradbenega materiala ter tudi podprla novo gradnjo z zvezno finan-
co.

Vlada bo sklicala posebno konferenco gradbene industrije, na kateri se bo izdelal načrt za poživljenje javne in privatne gradnje.

NA OPERACIJI

Mrs. Frances Gregorič, 19003 Cherokee Ave., je v ponedeljek popoldne naglo zbolela in bila odpeljana v Glenville bolniš-
nico, kjer je bila takoj operirana na slepiču. Obiski niso dovo-
ljeni za par dni. Želimo ji čim-
prejše okrevanje!

Vesti iz življenja ameriških Slovencev

Presto, Pa. — V bolnišnico v Pittsburghu se je podala Helena Robich. Nahaja se v bolnišnici Mercy, 3. nadstropje, soba 305.

Theodore Andrica poroča iz Trsta!

Včeraj je "Cleveland Press" priobčil prvo poročilo iz Trsta, ki ga je poslal od tam njegov štabni poročevalec, med clevelandskimi Slovenci splošno poznani Theodore Andrica, ki se nahaja na potovanju za ome-
njeni list po južni in centralni Evropi.

Za to poročilo mora biti vsak Slovenec in Slovenka hvaležen Mr. Andricu, kajti to je eno poročilo v ameriški javnosti, ki po-
daja resnično in simpatično sliko položaja, v katerem se danes nahajajo naši Primorci. Mr. Andrica piše sledeče:

Možje so trdo na delu z rušenjem bunkerjev iz ce-
menta in kamena, ki so jih zgradili v Trstu Nemci in fa-
šisti. Ljudstva "Primorske," kakor Slovenci imenujejo ta
del Evrope, umsko in duševno še niso mogli zrušiti.

Za popolno razumevanje tega stanja je treba pokli-
cati v spomin polno zgodbo Trsta in Primorske izza dni
prve svetovne vojne.

Za Slovence v Trstu in na Primorskem je bila druga
svetovna vojna samo okrutno nadaljevanje 24-letne dobe
italijanskega zatiranja.

Spomin teh 24 let je tako živ in grenak, da se povpreč-
nega Slovence loti panika že ob sami misli, da velike sile
ne bodo združile Trsta in Primorske s slovenskim delom
Jugoslavije.

Ta strah in negotovost sta večji del odgovorna za na-
petost, ki vlada danes v Trstu in na Primorskem.

Angležem in Amerikancem se zdi, da se Titovi vladi
vse preveč mudi in da se mora usoda Trsta in Primorske
rešiti počasi in po paragrafi.

(Nadaljevanje na 2. strani)

PATTERSON POSTANE NOVI VOJNI TAJNIK

WASHINGTON, 18. sept. — Predsednik Truman je danes nazna-
nil, da bo vojni podtajnik Robert P. Patterson imenovan za vojnega tajnika. Vojni tajnik
Stimson, ki bo v petek splošni 78. leto, je naznanil namero, da
položi resignacijo.

Pričakuje se, da bo Stimsono-
vemu odstopu sledilo več dru-
gih sprememb v vojnem depart-
mentu.

V CALIFORNIJI

Pred dvema tednoma so se po-
dali v Californijo na obisk Mr.
in Mrs. Charles in Mary Lusin,
150 E. 191 St., z otroci, ter Mrs.
Jean Sitter, 271 E. 210 St., s
svojima dvema sinčkoma. Tam
se nahajajo pri družini John in
Frances Marco, v Anaheim, Cal.
Mrs. Marco je sestra Mrs. Sitter
in Mrs. Lusin. Tamkaj so se slu-
čajno srečali z Mr. in Mrs. Emil
Kobal, ki sta se pred kratkim
preselila iz Collinwooda v Cali-
fornijo, in se baš sedaj nahajata
pri družini Rupert; ter pozdrav-
ljajo svoje znance in prijatelje
v Clevelandu in Barbertonu.

NA POČITNICAH

Poznana Mrs. Mary Somrak,
994 E. 74 St., se je podala z Mrs.
Mary Škerjanc, sestro odvetni-
ka Leo Kushlana, z Nottingham
Rd., na počitnice na Kushlanove
farme v Genevo, O., blizu Košu-
tovih. Želimo jima obilo zabave
in razvedrila.

Stališče Sovjetske Rusije še ni popolnoma jasno; izjava Molotova glede kolonij

LONDON, 18. sept. — Rusija je danes odprto izrazila svoje zanimanje v italijanske kolonije in dala razumeti, da utegne zahtevati, da dobi zastopstvo v upravi vsaj ene ali dveh kolonij.

"Jaz ne skušam prikrivati dejstva, da se sovjetska vlada zanima za Eritrejo," je rekel zunanji komisar Molotov v razgovoru s časnikarji. Potem pa je dostavil, da je "zr-
no resnice" v poročilih, da Sovjetska unija skuša dobiti nekakšno kontrolo v Tripolisu.

Konferenca zunanjih ministrov velike petorice — Zed. držav, Velike Britanije, Rusije, Francije in Kitajske — je danes zaslišala jugoslovanskega podpremiera Edvarda Kardelja, ki je v imenu svoje vlade predložil zahtevo za večji kos italijanskega teritorija.

Kardelju je sledil italijanski zunanji minister Alcide de Gaspari, ki je podal stališče italijanske vlade. Nocoj je svet velike petorice obdržal svojo prvo večerno sejo.

Molotov je v svoji izjavi pred časnikarji ustvaril vtis, da bo Rusija podprla zahtevo Jugoslavije z nekaterimi pri-
držki. Rekel je, da se bi morala Slovenem in Hrvatom izročiti zemlja, ki jim pripada, zemljo, ki je italijanska, pa naj obdrži Italija.

Diplomatski krogi so Molotovo izjavo tolmačili na ta način, da je Rusija pripravljena sprejeti kompromis, ki bi pustil Trst v italijanskih rokah in morda pod mednarodno kontrolo, kakor so predlagali Angleži in Amerikanci.

Molotov je na konferenci s časnikarji zagovarjal ob-
stoječe režime v Romuniji, Bolgarski in Ogrski. Rekel je: "Vlad v Romuniji, Bolgariji in Ogrski se ne mora ničesar dolžiti. Te vlade so demokratične in uživajo zau-
panje pretežne večine ljudstva."

Kakor znano, Anglija in Amerika še danes nista pri-
znali vlad omenjenih dežel, medtem ko sta priznali vlado v Grčiji, glede katere je Molotov dejal, da "čim preje se tam upostavi demokratična vlada, tem bolje bo za Grčijo samo, kakor tudi za zaveznike."

Novi grobovi

JOHN KRIZAJ

V needljo ob 4. uri zjutraj je umrl v St. Elizabeth bolnišnici v Youngstownu, O., John Krizaj, star 54 let, bivajoč v Girardu, Ohio. Rojen je bil 16. maja 1891, v Doljem Logatcu na Notranjskem, odkoder je prišel leta 1909 v Little Falls, N. Y., odkoder se je preselil v Girard, O., leta 1917. Bil je član SNPJ in bivše SSPZ ter je delal pri Ohio Leather Co. V Girardu zapušča sestro Margaret Prevec, v Little Falls, N. Y., sestro Anno Troha, in brata v Waukeganu, Ill., v starem kraju pa mater in sestro Johano in Marijo, ako so še živi.

LAWRENCE BARACH

Po dolgi in mučni bolezni je preminil v St. Alexis bolnišnici Lawrence Barach, star 54 let, stanujoč na 1208 E. 176 St. Doma je bil iz vasi Grižane na Primorskem, kjer zapušča več so-
rodnikov. Tukaj se je nahajal 37 let, in zapušča žalujočo so-
progo Josephine, rojeno Oresko-
vec, sina S 2/c Edwarda, sestro Lucy Turek v Paw Paw, Mich., in več drugih sorodnikov. Pogreb se bo vršil v petek zjutraj iz Josip Zele in sinovi pogrebne-
ga zavoda, 458 E. 152 St.

Matowitz bo suspendiran?

Včeraj se je razširila govorica, da bo župan Burke danes od-
stavil policijskega načelnika Matowitza. V takem slučaju se bo boj zanesel pred mestno civil service komisijo, ki bo odločila, ali je odstavljenje zakonito.

GOV. LAUSCHE BO IMENOVAL COXA NA BURTONOVO MESTO?

Snoči se je iz Columbusa po-
ročalo, da bo governor Lausche najbrže imenoval nekdanjega ohijskega governorja James M. Coxa, da zavzame sedež v sena-
tu Zedinjenih držav, ki je postal prazen z imenovanjem senatorja Burtona za člana najvišjega so-
dišča.

Kakor se poroča, je governor Lausche prepričan, da je povra-
tek Coxa, ki je bil leta 1920 de-
mokratiški predsedniški kandi-
dat, v aktivno politično življenje v interesu narodne in demokrat-
ske politike v tem času, zlasti z ozirom na dejstvo, da je bil Cox slej ko prej vnet zagovornik mednarodnega sodelovanja in Lige narodov.

Cox je 75 let star, in ako bi imenovanja ne hotel sprejeti, obstoji dolga lista aspirantov, izmed katerega bo izbran na-
slednik Burtona, ki bo sedel v senatu do prihodnjih narodnih volitev, ki se bodo vršile v jeseni prihodnjega leta.

Svilene nogavice!

Iz Washingtona se poroča, da bo okrog 1. decembra uresniče-
na najbolj vroča želja ameriške-
ga ženstva, namreč do takrat se upa, da bodo zopet na prodaj no-
gavice iz "nylona," to je umetne svile. Uradno se zagotavlja, da bo do dotičnega dneva na raz-
polago 36 milijonov parov svile-
nih nylon nogavic.

ENAKOPRAVNOST

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING AND PUBLISHING CO.
 321 ST. CLAIR AVENUE — HENDERSON 5311-12
 Issued Every Day Except Sundays and Holidays
 SUBSCRIPTION RATES: (CENE NAROCNINI)
 By Carrier in Cleveland and by Mail Out of Town:
 (Po raznašalcu v Cleveland in po pošti izven mesta):
 For One Year — (Za celo leto) \$6.50
 For Half Year — (Za pol leta) 3.50
 For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.00
 By Mail in Cleveland, Canada and Mexico:
 (Po pošti v Clevelandu, Kanadi in Mehiki):
 For One Year — (Za celo leto) \$7.50
 For Half Year — (Za pol leta) 4.00
 For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.25
 For Europe, South America and Other Foreign Countries:
 (Za Evropo, Južno Ameriko in druge tuzemske države):
 For One Year — (Za celo leto) \$8.00
 For Half Year — (Za pol leta) 4.50
 Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

104

Theodore Andrica poroča iz Trsta!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Slovenci na drugi strani pa čutijo, da jim narodnostni značaj Primorske, skupno s trpko in krvavo vojno, katero so vodili Slovenci proti Nemcem in fašistom tekom minulih pet let, daje pravico, da se brez odlašanja združijo z Jugoslavijo.

To je vzrok, zakaj danes v Trstu in na Primorskem vlada tolikšna napetost.

Pred drugo svetovno vojno Mussolinijeva vlada ljudem od zunaj enostavno ni dala dovoljenja, da bi obiskali Primorsko. Mussolini ni maral, da bi tuji videli na svoje lastne oči, kako se Slovence poitalijančuje. To je bil vzrok, zakaj tekom svojih prejšnjih obiskov v Evropi nisem mogel obiskati te province.

Jugoslavlani, zlasti Slovenci, niso nikdar nehali protestirati proti vključitvi 600,000 Slovencev pod italijansko vlado, kakor je sklenila mirovna konferenca l. 1918. Trdili so, da Italijani s primorskimi Slovenci postopajo nadvse okrutno.

Toda svet se je malo brigal za trpljenje primorskih Slovencev.

"Angleži so nas smatrali le za neko nadaljno balkansko pleme, Amerika pa je bila predaleč," mi je rekel neki tržaški Slovenec.

Po enotedenskem bivanju v Trstu in zlasti po obisku njegove okolice, nimam niti najmanjšega dvoma, da je Primorska pretežno slovenska. Italijani se nahajajo v večjem številu samo v večjih mestnih centrih, kakor v Trstu in Gorici.

Kako so prišli Italijani v mesta, ni težko razumeti. Pod italijansko vlado ni noben Slovenec, ki se je smatral za Slovenca in je hotel ostati Slovenec, mogel dobiti dela v Trstu in po drugih večjih mestnih središčih na Primorskem. Posledica tega je bila, da je italijansko prebivalstvo v Trstu in Gorici rastlo, medtem ko so bili Slovenci prisiljeni iti na deželo.

Našel sem čisto slovenske vasi samo dve milji od Trsta. Čim dalj greste od Trsta, tem bolj razumljiv vam postaja slovenski značaj Primorske.

Odkril sem nešteto primerov "kulturnega poitalijančevanja", ki so ga vodili Mussolinijevi pajdaši. Slovenski "Jožeti" so postali "Guiseppi". Ribnikarji so postali "Pescatore". Italijani so nasilno spremenili na tisoče slovenskih rodbinskih in prvih imen, in obstojati ni smela nobena slovenska šola niti v krajih, kjer ni bilo niti ene same italijanske družine.

Lahko je torej razumeti, zakaj so šli primorski Slovenci z veliko gorečnostjo in požrtvovalnostjo v boj proti fašistom in Nemcem.

Na Primorskem ni skoro slovenske družine, ki bi ne bila izgubila enega ali več moških, ki so padli v borbi proti Nemcem in fašistom. Na tisoče primorskih Slovencev je bilo odgnanih v nemška koncentracijska taborišča in se še niso vrnili iz njih. Ena vas za drugo je bila porušena in Nemci in fašisti so pokradli ali pobili skoro vso živino.

Zivljenje primorskih Slovencev je bilo težko celo v mirnem času, sedaj pa je njihova stiska skoro neverjetna. Na tisoče se jih je izselilo v Zedinjene države in tam so postali med najbolj spoštovanimi narodnostnimi skupinami po raznih mestih.

Danes je k njihovem ekonomskemu stanju, ki ni bilo nikdar dobro, dodana še duševna in umska negotovost glede bodočnosti. Ta negotovost se da simbolično opisati z eno besedo: Trst.

Vračanje izgnancev

Ljubljana, 16. junija 1945. — Ljudje, ki so bili izgnani v domovino preko Furlanije, kjer jih zavezniške oblasti pošiljajo znova v taborišča.

Jugoslavanski odbori za repatriacijo so takoj zaprosili zavezniške oblasti, da omogočijo našim ljudem povratek v domovino, kar so jim tudi obljubili. Vendar se položaj naših pripornikov po osvoboditvi ni nič izboljšal in tudi nikakih izgledov ni bilo, da bi jim zavezniške obla-

sti dovolile povratek. Zastopniki jugoslovanskih odborov za repatriacijo so sporočili zavezniškim, da bi poskrbeli za vrnitev naših ljudi na lastne stroške in z našimi prevoznimi sredstvi in da ne uvidijo nikakih ovir za takojšen povratek naših internirancev in vojni ujetnikov v domovino. Medtem so zavezniške oblasti pričele odvažati naše internirance in vojne ujetnike proti južni Italiji in našim odborom za repatriacijo odgovorile, da njihovim prošnjam ne morejo ugoditi in da pred dvema meseci sploh ni misliti na kake transporte domov. Vse Jugoslavlance pošiljajo znova v koncentracijska taborišča, kjer se ravna z njimi precej slabotno in dobijo le nezadostno hrano. Naši ljudje se pritožujejo, da stradajo, medtem ko vemo, da dobivajo nemški ujetniki toliko, da ne morejo niti vsega pojedti. Zaradi negotovosti svoje usode, in ker imajo taborišča po več letih koncentracije že dovolj, bežijo mnogi iz taborišč in prihajajo k jugoslovanskim odborom za repatriacijo po zaščito in pomoč. Posamezniki se skušajo prebiti do naše meje, vendar to le redkim uspe. Druge, ki jih dolo zavezniški vojniki, pošiljajo v taborišča v Veroni in Videm.

V Vidmu je stalno okrog tisoč naših ljudi, ki prihajajo iz Nemčije in ki žele po tolikih letih trpljenja domov. Zavezniški pošiljajo tiste, ki zahtevajo, da se vrnejo domov, ločeno v Treviso, druge pa posebej v Mestre, taborišče kralja Petra. Posamezni povratniki, ki prihajajo peš iz Vidma, pravijo, da zlasti Italijani širijo med našimi interniranci in ujetniki ogabno propagando proti naši novi domovini in jih skušajo odvrti od misli na povratek.

Jugoslavanski urad za repatriacijo je pri pristojnih zavezniških oblasteh stavljal sledeča vprašanja in zahteval: da naših ljudi ne pošiljajo v Mestre in Treviso, ampak naravnost domov, da naj ne bi zavezniški sploh spraševali, kdo hoče v Jugoslavijo, kdo ne, ampak naj bi kratkoma vsem omogočili povratek v domovino. Naslednja zahteva je bila, da dovolijo našim zastopnikom takojšen obisk naših ljudi v taboriščih. Tamkašnje zavezniške oblasti so odgovorile, da se bodo glede tega obrnile na svojo nadrejeno oblast, da pa bodo vse one, ki se ne žele vrniti v Jugoslavijo, zaslišali in vse vojne zločince izročili našim oblastem. Za obisk taborišč, kjer se nahajajo naši interniranci in vojni ujetniki, pa morajo dobiti predstavniki jugoslovanskega urada za repatriacijo predhodno dovoljenje od zavezniških oblasteh v Rimu. Takšno je stanje naših ljudi v Italiji.

Česa so krivi ti naši ljudje, katerih edina krivda je, da se želijo vrniti domov, da jih odpeljejo daleč proč od domovine, da morajo osvobodjeni izpod fašističnega suženjstva, zopet živeti v omreženih taboriščih in v istem pomanjkanju kot pod fašisti? Je morda to pot, ki vodi do svobode in miru v Evropi? ("Ljudska pravica").

Urednikova pošta

Progresivne Slovenke, krožek št. 2

Vabljeni ste vse članice, da se gotovo udeležite naše seje, ki se vrši nocoj, 19. septembra v navadnih prostorih. Ker smo zadnji mesec praznovali V-J dan, ali zmago nad Japonci, nismo imele seje, in zato pričakujemo, da bo večja udeležba ta mesec. Prosi vas, da ste gotovo navzoče ob osmi uri, ker bomo imeli govornika v osebi Mr. Ferdinanda Jirsa, ki bo govoril v prid War Chest fonda. Mr. Jirsa je

Ponovni apel v prid Primorja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Our great President Roosevelt promised all freedom-loving peoples through the Atlantic Charter their right to liberty, self-determination, and the four freedoms. America cannot at this late hour retract these promises to Yugoslavs under Italy without ignoring the great cause for which our President died.

In behalf of one quarter of a million of the Slovenian Americans we fervently request that the justice be upheld and that the unfortunate victims of the Fascist imperialism be granted their right to join their motherland Yugoslavia.

One million seven hundred thousand Yugoslavs perished in their struggle for freedom. No greater tragedy could occur than if their sacrifice were in vain. Italy violated all the laws of humanity by its inhuman treatment of the Yugoslav ma-

odvetnik in član češkega konzulata ter je zelo poznan in čislani med češkim narodom. Pridite vse! Goyor se prične ob 8. uri ter bo kratak in zanimiv. Poleg tega se bomo pa tudi pomenile glede programa na naših sejah za prihodnjo sezono.

V poročilo za našo pokojno članico Agnes Lunder se je vrnila neljuba pomota in iz zahvale je bilo izpuščeno ime darovalke Anne Ažman, ki je v spomin umrle članice darovala za takojšnjo pomoč. Mrs. Ažman je ena izmed naših najbolj aktivnih članic, zlasti ko se gre za pomoč naši rojstni domovini, pa najsiboj pobiranjem prispevkov ali pri šivanju oblek. Tudi je ni seje, da ne bi bila navzoča, in nas vedno vzpodbuja z dobrimi idejami.

Za krožek št. 2: Cecilia Šubelj.

Naloga članska SDZ
 Cleveland, O. — Prišel je čas, da dajo vsi člani in članice svoj glas na volilni polji z ozirom na "Glas," ki je glasilo naše SDZ, ter njemu v dobrobit.

Nekateri naši glavni uradniki so prišli do zaključka, da nimajo denarja na razpolago v upravnem skladu, da bi pa vzeli denar iz bolniškega sklada pa ne gre, ker ta sklad je za bolne članice, ne pa za druge stroške.

Iz računov sem razvidel, da so dali našim pogorelcem \$5,000, nismem pa še nikjer čital nobene zahvale koliko je prejel eden ali drugi prizadelec.

Društvo št. 14 se je poslužilo pravice, da izda inicijativo, glede katere naj bi vse članstvo glasovalo v prid članstva in zveze. Konvencije so več kot pa društvene seje, ali nekateri delegatje so taki, da gledajo bolj na svojo čast kot pa na to, da bi delovali v prid članstva. Tem se gre za slavo, da grede na konvencijo, ne vedo pa, kaj se glasuje na dnevnemu redu niti o pomenu glasovanja. Tako je prišlo na zadnji konvenciji, da niso znali računati na stroške na glavnemu uradu in na glasilu.

Ni dolgo tega, ko sem čital zapisnik seje glavnega odbora, ko je brat gl. odbornik Surtz izjavil, da niti polovico članstva sploh ne čita glasila, pa je tudi dosti društvenih tajnikov in tajnic, ki ne čitajo glasila. Kar se mene tiče, jaz ga čitam in sem z našim urednikom zadovoljen, ali kar se tiče splošnega članstva je pa drugače!

Naši glavni uradniki so zapri-segli vršiti svoje delo za njih plače, ali ga izpolnjujejo? Ni vse krivo naše glasilu. Vse te stroške mora kriti upravni sklad, ki pa je sedaj suh in treba je izsoditi denar drugje. Jemati ga iz drugih skladov ne gre, boste morali vprašati za posojilo morda na banki. Torej razsodnost, člani in članice v glasovanju! Brat-ski pozdrav

J. M.
 Član društva št. 14 SDZ.

jority in Venetia Giulia and Trieste. She lost the war and must pay the price of the vanquished. Therefore Venetia Giulia, Trieste and the territory east of Socha River must be returned, where it rightly belong—to Yugoslavia.

This is the wish of the democratic forces in the territory involved and this is the wish of the Americans of Yugoslav descent. America must uphold the principle of justice and democracy, and remain the champion of the four freedoms.

Slovenian American National Council,
 Mirko G. Kuhel, Secretary.

Bolj obširno spomenico je SANS predložil državnemu departamentu ter zunanjim ministrom Sovjetske Zveze, Britanije, Francije in Kitajske že avgusta meseca. Isto spomenico si je osvojilo tudi Narodno vijeće američkih Hrvatov in poslalo na pristojna mesta, kakor tudi Združenim odborom Amerikancev južnoslovanskega porekla. Združeni odbor je obenem posvetil obsejni del tekoče številke svojega biljetina tržaškemu vprašanju ter v 30,000 izvodih natisnil brošuro z naslovom TRIESTE, katero je spisal velik slovenski prijatelj profesor A. J. P. Taylor, docent angleške univerze v Oxfordu.

SANSov predsednik je poskrbel, da so člani ameriške delegacije prejeli iztise te brošure še pred začetkom konference zunanjih ministrov. Ta brošura se izprno peča z vsemi panogami primorskega vprašanja in prepričevalno dokazuje, da leži srečna bodočnost Trsta v faktoru, če bo pripadal Jugoslaviji.

Podobne brzojave so poslane našemu državnemu tajniku v London tudi druge organizacije, med njimi še obširnejši telegram Slovenska narodna podpora jednota.

Razume se, da je vložila pri zunanjih ministrih omenjenih velesil svojo spomenico tudi jugoslovanska vlada ter obenem odpisala v London posebno komisijo, kateri načeljuje general Vladimir Velebit, jugoslovanski podminister za zunanje zadeve in bivši načelnik Titove vojaške misije v Londonu. (Kot razvidno iz poznejših vesti, delegacijo vodi prvi podpredsednik Edvard Kardelj.—Op. ured.) Ta delegacija je neuradnega značaja in ne bo prisostvovala na sejah zunanjih ministrov. Vsekakor pa se pričakuje, da bo Jugoslavija uradno pozvana na posvetovanje glede jugoslovansko-italijanskih mej, kot je predvideno v potsdamski deklaraciji.

Propaganda v prid Italije v Ameriki

Medtem pa se razvija v ameriških listih in po radiju dobro zamišljena propaganda, ki je vsmerjena, da prikaže Italijo pred ameriško javnostjo kot "ubogo revo," ki je toliko pretrepala pod diktatoro fašizma in ki se je "tako hrabro" borila v prvi svetovni vojni, pri zeleni mizi pa je bila "ogoljufana." V tem pravcu živi potoke solza namazani H. V. Kaltenborn, ki je pred nekaj dnevi dejal, da sta Francija in Anglija obljubili Italiji tudi nekaj nemških kolonij v Afriki, po končani vojni pa sta vse sami pograbil in pustili ubogo Italijo na cedilu. To "krivico" je baje treba popraviti sedaj. Tale Kaltenborn ima posebno piko na Titovo Jugoslavijo ter Sovjetsko zvezo.

Bil je prvi, ki je Tita obtožil, da ne izpolnjuje zaključke jaltške konference in kasnejšega sporazuma med jugoslovansko londonsko in terensko vlado. To je bila politična propaganda koluzije in sofizma, za katero se je skrival načrt svetovne reakcije, da med zavezniški diskreditira ostvoren program narodno-osvobodilne fronte in mu nadene "komunistični značaj." Taka

hudobna propaganda se bo nadaljevala, dokler obstaja le iskrica upanja med ubeglo reakcijo, da je morda še mogoče preprečiti prerod Nove Jugoslavije in Nove Evrope. Najlažji način za diskreditiranje Titove vlade med polovičarji in drugimi dvomljivimi Tomaži pa bi bil, če bi njegova vlada ne dobila Trsta in Slovenskega Primorja.

Druga važna oseba, ki vliva strup v zdravila naših Primorcev, je bivši državni podtajnik Sumner Welles, ki ponovno raztresava svojo nevednost in se opira na italijansko statistiko, ko propagira, da mora zapadni del Primorske spadati Italiji, Trst pa naj bi postal "prosta luka" pod italijansko zastavo. Ogreva se za "Morganovo ali plavo črto." Vse Primorje naziva "istrski polotok" ter pravi: "The greater part of the peninsula, however, is inhabited by Italianate peoples and should remain Italian."

Primorci, ali se strinjate, da je večina doma "poitalijančena" in mora vsled tega spadati pod Italijo?

Ni nam znano, kaj je uradno stališče Amerike glede tega vprašanja. Najbrž je le deloma naklonjeno Jugoslaviji. Sreča pa je vseeno, da Amerike na tej konferenci ne zastopa g. Welles, sicer bi Jugoslavija vlekla še bolj ta kratko.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

Partizan Matteotti maščeval smrt svojega očeta

Kot poroča Mecklin, je smrtni strel na Mussolinija oddal Mario Matteotti, 26 let stari sin Ciacama Matteottija, socialističnega voditelja, ki so ga fašisti ubili leta 1924.

Matteotti je kot socialistični poslanec v italijanski poslanski zbornici neusmiljeno obsodil Mussolinijevu vlado, dokler Mussolini ni zatrl vsake opozicije. Mussolini se je hotel iznebiti svojega nasprotnika in na njegovo izrecno povelje je bil Matteotti ugrabljen in ustreljen 10. junija 1924. Ta umor je bil največji politični škandal svojega časa.

Italijanski partizani so Mussolinija in njegovo prijateljico Claretto Petacci prišli 27. aprila ob jezeru Como. Dovoljeno jima je bilo, da sta čez noč bila skupaj, naslednjega dne ob 5. popoldne pa so prišli po nju partizani. Mussoliniju so z belim robcem zavezali oči in ga odpeljali v avtomobilu, v katerem je bil Matteottijev sin Mario, Luigi Clerici, sin nekega drugega fašističnega nasprotnika, ki je bil umorjen v pričetku Mussolinijevega diktatorstva in tretji partizan, znan pod imenom "polkovnik Valero".

Mussolini ni vedel, da sta v avtomobilu Matteotti in Clerici, Claretto Petacci so posadili v drug avtomobil s tremi partizani, ki so znani samo pod imeni, ki so si jih nadeli tekom nemške okupacije — Renson, Bill in Pedro.

Avtomobila sta počasi vozila skozi gore proti jugu ob bregu jezera. Nikdo ni govoril. V mraku sta avtomobila dospela v vas Termazzina in sta se ustavila.

ŠKRAT

"Moje sredstvo ustvarja od vratnost proti kajenju... Rečem vam, takoj boste prenehali kaditi, čim ga vzamete."

"Toda oprostite, saj vi vendar sami zelo kadite..."

"To je res, ampak vi ne veste, kako mi je kajenje pri tem od vratno."

"Kako so te privedli sem?"

"Vlomil sem v banko XY. Kaj si pa zakrivil ti?"

"Jaz sem ustanovil banko, katero si ti vlomil."

"Pomisli vendar, rekel mi je, da sem star idiot!"

"Ne vznemirjaj se, saj si star komaj 40 let!"

"Vaša srečka št. 13 je zadela glavni dobiček!"

"Bog ne daj! Ta številka je vendar nesrečna!"

Claretta je opazila, da ima Mussolini zavezane oči in je pričel histerično jokati. Mussoliniju je bila obveza odvzeta, pa se za mnogi zmenil za solze svoj prijateljice.

Tedaj pa se je dvignil visoko plavalasi sin moža, ki ga je Mussolini ukazal umoriti in mu rekel: "Matteotti." Mussolini se je zdrzil, toda se je z njim vladal.

Claretti so ukazali stopiti v avtomobil in je za trenutek postala poleg Mussolinija. Na njo sta oba počasi korakala po stopni iz vasi v hrib do cerkve, kjer stoji na pobočju.

Za njima sta hodila Matteotti z repetirko, Clerici pa z navadno puško.

Šli so komaj 20 korakov, ko je v vsakega enkrat ustrelil v glavo, da je bil gotov, da sta mrtva. Trupli so pokrili z rjubo.

Ponoči so ju odpeljali v Milano s trukom in na javnem trgu so ju obesili za pete in ljudje so mogli prihajati in pljuvati vanje.

Mladi Matteotti se je pridružil partizanom, ko je šla Italija v Nemčijo v vojno leta 1943. Sedaj služi pri Matteottijevi brigadi, ki je bila imenovana po njegovem očetu. Predno pa je prešel k partizanom, je bil nekaj dni na vseučilišču v Milanu. Po "G. N."

Oglašajte v Enakopravnosti

"NOTHING WRONG—WE'RE JUST KEEPING OURSELVES FROM RUSHING OUT TO BUY EVERYTHING IN SIGHT!"

Slovenski ameriški narodni svet

3935 W. 26th Street, Chicago 23, Ill.
Na zadnji (prvi) konvenciji SANS, ki se je vršila 2. in 3. sept. 1944 v Clevelandu, so bili izvoljeni sledeči uradniki, gl. odborniki in člani širkega odbora:

ČASTNI ČLANI:
Louis Adamic, 1010 E. 12th St., Cleveland 3, Ohio.
Marie Prislant, 1034 Dillingham Avenue, Sheboygan, Wis.
Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.

ČLANI EKSEKUTIVE:
Ethin Kristan, 23 Beechtree St., Grand Haven, Mich.
Janko N. Rogelj, 6208 Schade Ave., Cleveland 3, O.
F. A. Vider, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

ČLANI:
Mirko G. Kuhel, 3935 W. 26th St., Chicago 23, Ill.
Vincent Cankar, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Jacob Zupan, 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

NADZORNI ODBOR:
Joe Zeleznikar, predsednik, 351 N. Chicago St., Joliet, Ill.
Joe Zakrajsek, 7603 Cornelia Ave., Cleveland 3, Ohio.
Joseph Zaverzinek, 309 Tenafly Rd., Englewood, N. J.

SIRSI ODBOR:
Anton Debevc, 1930 So. 15th St., Sheboygan, Wis.
Joseph F. Dury, 15605 Waterloo Rd., Cleveland 10, Ohio.
Josephine Erjavec, 527 No. Chicago St., Joliet, Ill.

ČLANI:
Theresa Gerzel, 334 Erie Ave., W. Alliquipp, Pa.
Anton Horzen, Route No. 4, Princeton, Ill.
Anthony Jersin, 4676 Washington St., Denver, Colo.

ČLANI:
Frank Klone, 223-57th St., Pittsburgh 1, Pa.
Elena Kusar, 604-3rd St., N. W., Chisholm, Minn.
Katherine Krainz, 17838 Hawthorne Ave., Berwyn, Ill.

ČLANI:
John Kvaritch, 411 Station St., Bridgeville, Pa.
John Pollock, 24465 Lakeland Blvd., Noble, Ohio.
Anton Metz, 364 Menahan St., Brooklyn, N. Y.

ČLANI:
Theresa Speck, 4658 Rosa Ave., St. Louis 16, Mo.
John M. Stonich, 1040 N. Holmes Ave., Indianapolis, Ind.
Andrew Widrich, 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.

ČLANI:
Joseph Zoran, 1045 Wadsworth Ave., No. Chicago, Ill.

Dušica Rožamarija

(SVETNICA IN NJEN NOREC)

Agnes Gunther

Poslovenil Boris Rihteršič

(Nadaljevanje)

Harro odnesel Rožo nazdol, je rekel skoraj vsa, vidiš, takšnega veselja tebi nisem mogel nikoli dati."

Ljubi Harro, vse veselje, ki ga ti napravil, in mnogo, mnogo ga je bilo, mi je vselej tako, da ni večja? Harro, ne, da se bati. Ne bom se preveč veselila. Da bom nazadnje sedel zraven mene in dr. roko. In potem se ne bom nikomur zahvaljevala. Boga bom to darilo kakor čestice dež izpod neba. Boga in se veseliš. Harro, ne, da se veseliš tudi ti z menoj?"

Zavzdihnil je: "Zemero me skrbi, Roža." "Kaj se pa more zgoditi?" "Tvoja roka in poslušala bova kakor dva otroka, ki sta na prstih in gledata skozi okno v odprto nebo. Se bodejo drugi bova storila. Boga se znava zahvaljevati. Boga. Toda dala jima bova duši in nesla ju bosta na nebo. Boga pisčalka začne. Otroci, najljubši Jezus, tebe le bom v tistih, ti moje duše krogi. "Pridite k meni vsi, ki ste v tistem. Vzemite nase moj jagnjenec, tako boste našli mir za dušo."

Harro, "Potem tudi ne boš veselje na svetu. Tako bode postane duša, da začne. Zelela biti bi doma,

kjer ni tolažbe več sveta. Potem se obrne motiv o Kristovem vrtu nazaj v motiv Henrika in Gizele. Samotna pisčalka toži neprestano v čisto preprostih glasovih. Nato pride svečani zbor. Novo nebo bo in nova zemlja. In bog bo zbrisal vse solze z njegovih oči. Jeruzalem, visoko mesto, kako si daleč, daleč ti! Srce te kliče moje zvesto in samo k tebi si želi..."

Dvainpetdesto poglavje Oratorij

Tisti jesenski dan je sijalo prijazno sonce na mestec in na veselo razgibane množice ljudi, ki so vrele vanj od vseh strani, z vsemi mogočimi vozili. Stara cerkev z visoko obokanim gotiskim korom in rezljani

Regains Court Title

After three years of inaction, Sarah Palfrey Cooke came back to regain the National Amateur Women's Tennis title from defending champion, Pauline Betz, 3-6, 8-6, 6-4. The tournament held at Forest Hills, New York, was the first postwar event.

SKEBE & ULLE

PLUMBING AND HEATING CO.

1801 WATERLOO ROAD KENMORE 7248

Naslovo položimo vodne cevi in čistimo odvodne kanale. Dajte va-
šim napravam za gretje na paro in vročo vodo sedaj pregledati! — Mi
imamo plumbarski in grelni material ter istega tudi inštalira-

Naslovo položimo vodne cevi in čistimo odvodne kanale. Dajte va-
šim napravam za gretje na paro in vročo vodo sedaj pregledati! — Mi
imamo plumbarski in grelni material ter istega tudi inštalira-

mi sedeži, nekdanjih prelatov je bila hitro polna do poslednjega kotička. Žal ni bilo mogoče upati, da bi kdo videl princezo. Vsi so vedeli, da bo prišla prav zadnja. Med zbranimi ljudmi je vladala tista pričakovanja polna tišina, ki je tako značilna za poslednji trenutek čakanja.

Pravkar se je začelo tiho drdranje koles in luč v stari loži se je prižgala.

In potem so vendar vsi videli princezo, belo in vitko. Tam je stala in gledala s prijaznim nasmeškom proti orgram in mladi pevki. Kakor bi ji bila morala vlti obilo poguma, tako se je smehljala.

Potem je izginila in prvi glasovi so zadoneli po častitljivi ladij božje hiše.

"Vrskajte gospodu vseh svetov, pridite z veseljem pred njegov obraz!"

V ladij cerkve, ki jo je osvetljevalo mehko večerno zlato, se je močno mračilo. Zgoraj pa se je še iskriло sonce na mladostno svežih laseh pevke. Kakor z nekega drugega sveta so prihajali glasovi v svojih preprostih, težkih ritmih, v mehki flaut in razigranosti pastirskih piščalk, ki so dvigale tu svoje glasove gospodu v hvalo. In kakor jasn glas mlade ptice je plaval pevkin sopran nad drugimi glasovi.

Ali je bil kdo tu, ki te glasbe ne bi bil mogel razumeti? Preprostemu možu je bila kakor pastirska pesem iz njegove mladosti, glasbeno izobraženi pa so občutili rezko sladko izrazno moč starih pesmi.

Orgle so se le rahlo oglašale vmes. Ivan Friderik je še zadrževal svojo polno dušo. Dela ni smel pregodati dvigniti v višave s svojo prekipajočo glasbeno strastjo.

Princesa je ležala pokojno in mirno v svojem stolu in komaj da je bila na njenem obrazu rahla slutnja rdečice. Zdelo se je, kakor bi jo bila poplava glasov dvignila na svoja krila, kakor bi od njih vrela moč in pokoj v njene prsi. Harrov strah se je umaknil tihiemu veselju.

Zdaj je dvignil bariton svoj glas, v preprostih kadencah je pel pesem o Kristovem vrtu. To so poznali vsi, ki so bili "neizobraženi", obraženci je pa niso poznali. Kako je vriskala srnica v glasu pevca, kako hrepeneče je zvenel klic slava skozi mehko pomladno noč. Kakor bi bili šumeli stari gozdovi tam zunaj, kakor bi že drugič v tem letu vzcvetevale trate.

In potem se dvigne plašno in ljubko spet pevkin glas v višavo:

"Da dobro bom drevo, ki tvoja moč mu rast bo dala..."

"Tebe ko prstan pritisnil na prsi bom svoje," je zavriskal bariton v blaženem veselju. Ljubezen, prva, mlada, ki vre iz čiste mladeniškega srca, poje zmagoslavno iz pevčevih prvi.

Princesa se smehlja, saj ne pozna tega, te viharne ljubezenske sreče. Ljubezen je prišla k njej s prvimi vijolicami.

"Ti si, prelepa roža Saron-ska..."

In Harro se nasmehne svoji blede Roži, da ji zalije val krvi ves obraz.

Prvega dela je bilo konec. Skupnost duš je zagrabila te ljudi. Ali ni imelo vsako srce med njimi svoje pomladi, ali ni vsaj upalo vanjo? Tako tiho, tako praznično je bilo. Nikjer niso šumeli programi, ker jih ni bilo. Ivan Friderik je videl tudi v tem svoje najljubše sanje uresničene.

Potem se je začel drugi del. Dvignili so se oblaki—predigra orkestra, ki se je zdaj že razgibal v obilnejšem obsegu. Dih trpljenja, otožnosti je šinil skozi srca. Začel se je sladko koprneči adagio, gosli in harfe so zavzele v mehkih akordih. Domotožje je zagrabilo srca poslušalcev. Le nje ne. Zakaj?—Saj je

bila že doma v svojih blaženih vrtovih.

Tedaj je sopran dvignil glas, ali je bila to res svetlolasa pevka? Nehote so se obrnili vsi pogledi proti njej. Globok, mehak alt. Tožba, boleča tožba.

"Tu na tej dolgi poti viharji so strašili in blisk in grom, in veter, dež, so grozo mi budili."

A le po njem jaz hrepenim in k njemu rad bi šel. Ves svet prehodil sem, utrujen sem, uvel.

Čim dalje tu prebivam, tem manj poznam veselja. Trpljenje me ubija in k tebi žene želja."

Stara Gerhardtova pesem, ki je bila trdnim, poštenim kmetom in njihovim ženam dragocen biser. Vsa občina je potem zapela:

"Tako se bom potikal po svetu žive dni... a vendar tu ostati usojeno mi ni. Tja daleč proti domu ubral bom svojo pot, kjer me na pragu daljnem že čaka moj gospod..."

Se celo Harro je pel, seveda pridružen, toda molčati le ni mogel.

Potem se je začel sopran v mehki srednji legi. Spremljala

ga je samo piščal, ki je plavala okoli besed kakor tolažbe glas.

"In zdaj sem se predal veselju in trpljenju."

Mir je omahnul na srca teh ljudi, ki so bili tako redko srečni, da so se v čisti pobožnosti dvignili na močnih krilih glasbe k hodu. Tedaj pa se je začel jasno in ljubko, prav z vrha, od onod, kjer se je še lesketal soj luči, odmev deških glasov, tega najglobljega in najpopolnejšega instrumenta, ki more bolj kakor katerikoli drug človeški glas izvabiti iz duše najnežnejše občutke. Ali so res še otroci, ali pa pojejo blaženi angeli.

"Pomorja šumenju in vetra besnenju zasvetil se sonca je zlati obraz; vse rajski veselje in zlata tišina."

V nebeskih vrtovih te čakal bom jaz, Tja žene mi misli vse sila spomina..."

Dobro je, da Harro ne pogleda Rože...

Tedaj je začel spet orkester, najprej harfe, potem piščali in gosli, nato orgle. Predigra, ganljivo preprosta. Bila je po me-

Japs Starved Yanks

This starved, emaciated POW from Aomori, near Yokohama, shows effects of malnutrition at hands of Japs, as he was rescued by U. S. mercy squadrons. In addition to human torches, other inhuman and barbaric brutal acts were practiced.

ladiji stare pesmi: "Kdor bogu se povsod ukloni..."

In posegli so vmes iznova otroški glasovi, ženski in moški zbori, da je skozi cerkev odmevala čedalje glasneje...

"Kako ga čudežno sprejel bo, njegovo žalost in trpljenje..."

O, kako nežno se je spuščal nebeski mir z višav.

In tedaj, ali ni to pesem duše starega štrasburškega menih, ki je prišla iz tesnobe njegovih samostanskih zidov in je vendar tako brezčasna kakor umiranje človeške usode?

"Zeleta biti bi doma, kjer ni tolažbe več sveta..."

Pevka jo je ubrala čisto globoko, v tistem globokem, mehkem altu, ki je moral vsakogar presenetiti. Petje je spremljala samo harfa visoko na koru, tako da se je zdelo, kakor bi bili glasovi prihajali z neba. Ko je končala, je plavala povsod tišina, v kateri se je skrivala pobožnost mnogih ganjenih duš.

Zdaj je prišel na vrsto veliki odmor in stol Rožemarije so postavili v prostorno predsobje, kjer so bila okna na stečaj odprta. Knez se ji je najprej približal. Ves vesel je bil, kajti zdelo se mu je tako pomirjena, tako srečna. Samo spogledala sta se, in kneza je šinila vesela rdečica čez obraz.

Harro je bil vesel, da je oratorij že tako daleč. Se nikoli ga ni glasba tako globoko prišla. Zdelo se mu je, kakor bi bila vrela naravnost iz njegovega srca. Zunaj so se že spet pripravljali. Harro je vedel, da se šele pred koncem delo razvije do svoje popolne višine, toda upal je, da se bo vse dobro končalo, saj je Roža tudi doslej vse srečno prebela.

Če je prvi del spremljal ljudi od njihovega veselja do živali in gozda k blaženosti ljubezni, in kazal drugi dušo, ki je bila za zmerom potolažena, na poti skozi svet, je prinesel tretji zmagoslavno pesem osvobodene duše, psalm veselja vriskajočega srca.

Orkester je začel tisto čudno pristrčno melodijo, ki še danes živi s pesmijo:

"Jeruzalem, visoko mesto..." (Dolje prihodnjič)

RAZPIS SLUŽBE

Gospodarski odbor Slov. nar. doma razpisuje službo za oskrbnika in oskrbnico za Slov. nar. dom na St. Clair Ave.

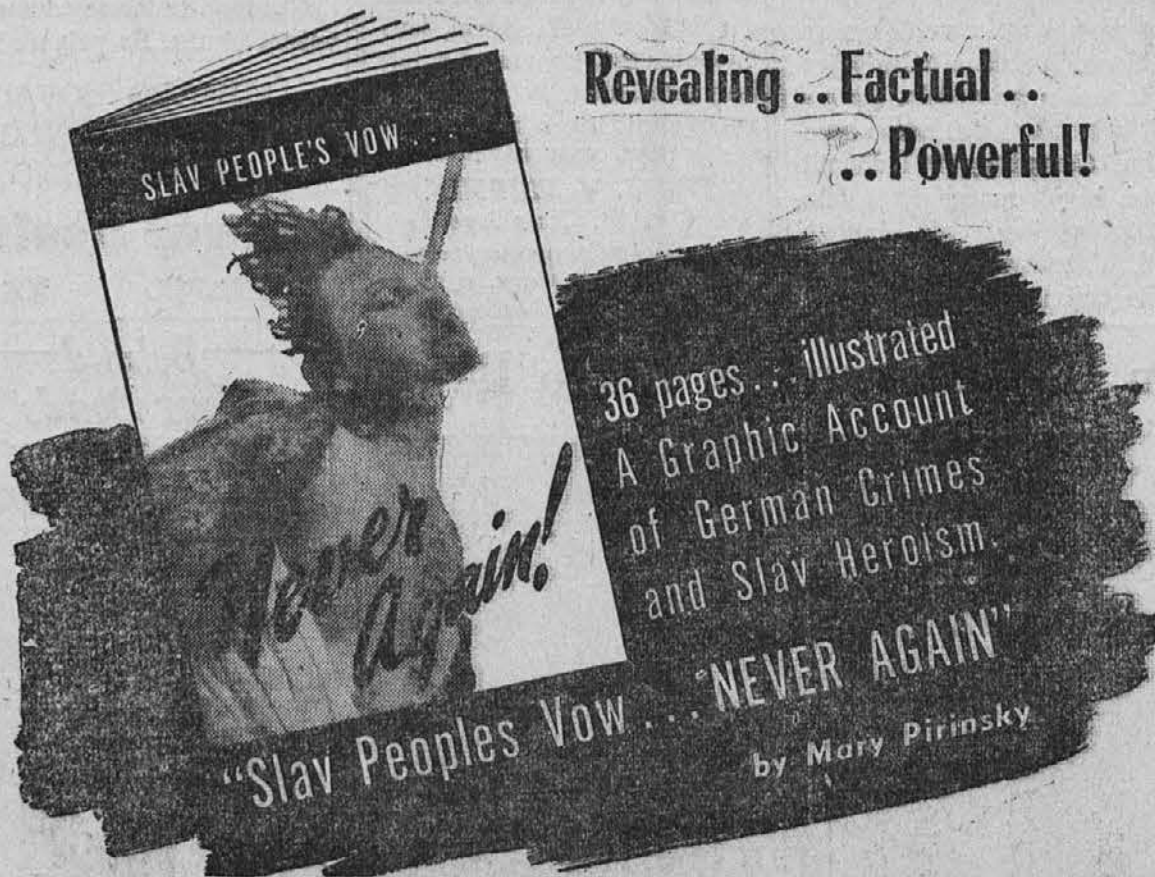
Kdor se zanima za to pozicijo in za stalno službo, naj se zgleda v uradu SND, kjer bo dobil od odbora vsa pojasnila glede dolžnosti in plače. Stanovanje, elektrika in kurjava je prosto. Zglasite seje do 1. okt. — Gospodarski odbor SND.

Če vam 'Enakopravnost' uga-ja, naročite jo za poskušnjo vašemu prijatelju in znancu. Če imate kaka priporočila za izboljšavo čtiva, sporočite ga in skušalo se ga bo upoštevati.

ENAKOPRAVNOST
6231 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

Revealing... Factual...
...Powerful!

"This little book presents a few facts and figures on what the Nazis did to the Slav peoples, and what they intended to do. It also presents a few hints of the Slav peoples' epic struggle against the Nazi enslavers, which contributed so much towards saving the world from Hitlerism. ... Only if we are sharply aware of these facts can we fully understand why the Slav peoples are so determined not to permit this to happen again. Only so can we in America strive with due resolve to have America underwrite fully all steps necessary to assure that it shall never happen again."

LOUIS ADAMIC in his Preface

10¢ per copy
Bundle Orders...
5¢ per copy

Issued by
American Slav Congress

TEAR OFF AND MAIL TO:
AMERICAN SLAV CONGRESS
206 East 42nd Street
New York 17, N. Y.
Please send me _____ copies of "SLAV PEOPLES' VOW... NEVER AGAIN"
my check (money order) for \$_____ is enclosed.
Name _____
Address _____
City _____ Zone No. _____ State _____
Organization _____

Slike iz osvobodilne borbe v Sloveniji

Partizanske tiskarne v Sloveniji

Izdal Propagandni oddelček Glavnega štaba Narodne osvobodilne vojske in Partizanskih odredov Slovenije

Sredi leta 1941.

Narod ob Soči, gornji Savi, srednji Dravi in Muri preživlja najtežje dni svoje zgodovine.

Primorci in Istrani so obupani. Jugoslavija, ki so jo nosili v svojih srcih kot veliko upanje, je preteklo pomlad klavrno propadla. Italijanski fašisti nje naduti tuji lobanje in preiskujejo, kakšne rase so. Vsak teden jih na novo popišejo, tudi zadnja kura je že v nemških spiskih.

Na slovenskem Koroškem samo Drava še živi svoje staro življenje. Na slovenskem Štajerskem je še huje. Tam se že izpolnjuje Hitlerjeva zapoved: Napravite mi Štajersko nemško! V grmadah gore slovenske knjige, dolgi vlaki in kolone avtobusov drve po lepih štajerskih cestah. V teh vlakih in avtobusih sede štajerski možje, žene, fantje in dekleta in otroci. Strgali so jih s svojih domov, z majhnimi culicami gredo v svet — izgnanci. Deset tisoč. Dan in noč.

Po Dolenjski se plazi italijanski okupator in že snema svoje rokavice. Tudi njegov načrt je isti kot Hitlerjev: opraviti s tem ljudstvom, zbrisati to paclo slovenske krvi med nemškimi in italijanskimi imperijalizmom. Ta južni krvnik govori medene besede, zato je še bolj odvraten.

Postopek prvega in drugega okupatorja posnema tretji okupator Madžar: v slovenskem Prekmurju je velikodušen in obeša. Nikoli ni bilo na Slovenskem toliko solza in obupa kot v črnem poletju leta 1941. Trije rablji mrcvarijo razkosano slovensko telo. Vsi mislijo, da so zmagovalci. Vsi mislijo, da ne bodo nikoli odgovarjali za svoje zločine. Zato so divji in nepremišljeni. To prav za prav niso ljudje. Turki pred stoletji so bili v primeri z njimi svetniki.

Slovenski narod je obsojen na smrt. Majhna sekira podere tudi največje drevo. Na dober milijon Slovencev pa je navalila teža milijonskih narodov s severa, juga in vzhoda. Nemci, Italijani in Madžari so imeli samo izučenih rabljev za uničevanje narodov velikokrat večje število kot je bilo vseh Slovencev skupaj.

Majhna sekira podere tudi največje drevo, ker se ne more braniti. V zdravem narodu je pa veliko sil, brezprimerno veliko sil, ki se lahko branijo. Te sile je treba zbuditi, jih organizirati, jih nasloniti na tiste sile v svetu, ki so ti naklonjene, in takrat lahko dvigneš svojo trudo glavo in se začneš boriti z neupogljivo vero.

Takrat se je zgodilo nekaj nezaslišanega. Na Krško polje so pripeljali gestapovci tri avtomobile slovenskih otrok, jih zmetali na kup, polili z bencinom in zažgali. Sedaj so bile stvari popolnoma jasne. Sekiro, ki je nastavljena na slovenski narod, je treba izpodbiti!

Upor!

Slovenski narod se bo branil. Slovenski narod se bo branil, ker je napaden, ker je njegov boj pravičen, ker je obramba njegova dolžnost.

Zbral bo vse narodne sile, jih organiziral in jih naslonil na tiste sile v svetu, ki so mu naklonjene.

Sile odpora bo budil, organiziral in usmerjeval slovenski narodno - osvobodilni tisk.

Nova beseda je v rokah slovenskih ljudi. Na zidu je prilepljen letak, ki ti v jedratih besedah pripoveduje, da je zavijtel nad teboj krvavo sekuro kruti okupator. Tak letak najdeš na cesti, na hodniku svoje hiše, v pisemskem nabiralniku.

Upor! V slovenskih hribih že pokajo partizanske puške. Borci se zbirajo v hribih nad Zagorjem, na gorenjski Jelovici, v gorah okrog Savinjske doline.

Upor! Zedinimo se! Če bomo vsi skupaj, bomo postali močni, močnejši kot okupator. Triglavne politične skupine: komunistična Partija Slovenije, krščanski socialisti in demokratični del Sokolov, so se zedinile v enotno Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Kulturni delavci so se takoj pridružili. Še štiri najst drugih političnih skupin in raznih krožkov se je priključilo. Program je kratak in jasn: upor! Le boj je naša rešitev! Boj je pot v svobodo! V tem boju nismo sami. Sovjetska zveza na vzhodu, Anglija in Amerika na zahodu so naši zavezniki. Toda vsi ti so še zelo daleč, za enkrat je boj na naših ramah.

Letaki, spomenice in brošure bude, združujejo in kažejo pot. Napisani so z roko, s pisalnim strojem, razmnoženi na naši zagradski koži, na ciklostilu, vedno več pa je že tiskanih.

Na slovenskem ni tiskarne, ki je v okupatorjevih rokah, in ki bi mogla te stvari tiskati. Okupator je buden, pazi in kontrolira.

V zahodnem delu Ljubljane pa dela dan in noč tiskarna, kakršne slovenska tiskarska zgodovina ne pozna. Globoko pod zemljo teče majhen tiskarski stroj, ki tiska besedo, ki jo okupator divje preganja.

Dekle, ki je neslo novo besedo, so v zaporu neusmiljeno mučili in nato odpeljali v internacijo. Delavca, ki je med dve-

ma deskama nesel "Slovenskega poročevalca", so na mestu ustrelili.

Toda ilegalni tisk se vključ temu razširja na vse strani.

Tiskarna v zahodnem delu Ljubljane je prva partizanska tiskarna v Sloveniji in ji je ime "Podmornica". Ljudje, ki delajo v njej, z ljubeznijo izgovarjajo njeno ime. Velikokrat udre voda v podzemski prostor. Seže do gležnjev in treba je poiskati vedra in jo iznašati, sicer bi zalila tudi stroj. Stroj pa teče dan in noč, voda za partizansko tiskarno ni taka ovira, da bi delo zastalo. Okrog tiskarne, v Ljubljani in v Sloveniji, je polno fašistov in nacistov, ki delajo silo slovenskemu narodu. Proti tej sili je treba postaviti drugo, močnejšo, vztrajnejšo!

Mokra, majhna in stisnjena "Podmornica" ni mogla zadostiti vsem potrebam. Nasilje pa je bilo vsak dan večje in upor je bilo treba stopnjevat, treba je bilo veliko borcev, veliko tiska.

Delo "Podmornice" je podprlo sto in tisoč rok. Ni bilo tiskarskih strojev, toda bilo je dovolj dobre volje in poguma. Takrat je sto in sto mastnih črnih valjarjev zdrselo po belih polah papirja, takrat se je tisoč in tisoč belih pol ovilo črnega valjarja preprostega ciklostila.

Ciklostilska tehnika tiska, s katero je včasih študent razmnoževal predavanja, je postala koristno in uspešno orodje proti okupatorju. Vsa Ljubljana je bila v kratkem prepredena s ciklostilskimi tiskarnami. Delalo se je v sobah in kuhinjah. Od tod se je bilo treba umakniti v podstrešja in v kleti, od tod v zakrite prostore in v bunkerje.

Ciklostilske tiskarne so delo "Podmornice" močno podprle in jo tudi preživele. Tudi v najtežjih časih so delale. Ljubljana ni bila nikoli niti za teden brez partizanskega tiska. Te tiskarne so razmnožile vsako številko "Slovenskega poročevalca", osrednjega glasila Osvobodilne fronte, v takem številu, da je naklada zadostovala za Ljubljano in deželo.

"Podmornico" je v februarju 1942 leta zadela nepredvidena nesreča. Takrat je okupator obdal Ljubljano z žičnim blokom. Žica je šla tik mimo hiše, kjer je bila tiskarna. Zaradi prevelike kontrole ob bloku je bil ekspedit onemogočen in tiskarna je morala prenehati z delom.

Novo okupatorjevo nasilje, ki se je pokazalo v blokiranju Ljubljane, je močno oviralo prehod iz mesta na deželo. Prehod je bil namreč možen samo s posebnimi okupatorjevimi dovolilnicami, ki jih marsikateri delavec Osvobodilne fronte ni mogel dobiti. V težavnem položaju si je bilo treba pomagati.

Požrtvovalni tiskarji so nalogo hitro rešili.

V Ljubljani so zgradili novo tiskarno, ki je bila boljša in bolj urejena kot "Podmornica". Bila je zidana in opremljena z elektriko. V prostor se je bilo treba splaziti po trebuhi. Težava je bila samo z zračenjem in štirje stalni prebivalci so si ponoči odpirali vhod, da so dobili svežega zraka. Ob vhodu v prostor je bila stavica z dvema omarama črk, na drugem koncu ročni tiskarski stroj na nožni pogon tipa "Tigell". "Spalnica" je bila pod stropom, ker na tleh ni bilo prostora. Novi tiskarni so rekli "Tunel".

V kratkem času je bilo za vse potrebe Osvobodilne fronte dovolj dokumentov, osebnih izkaznic in dovolilnic za prehod bloka.

Bili so tako dobro napravljeni, da okupator ni odkril, da so ponarejeni.

Poleg "uradnih" dokumentov je tiskarna tiskala "Slovenskega poročevalca" v nakladi 10.000 izvodov in napravila vrsto brošur, v katerih je Osvobodilna fronta budila in organizirala slovenski narod v boju proti okupatorjem. V tej tiskarni je izšla prva zbirka partizanskih pesmi, zbirka Mateja Bora z naslovom "Previharimo viharje". Marsikdo, ki je zbirko bral, ni vedel, v kako težkih razmerah je bila natiskana. Na zbirki sledov ilegalnega dela ni bilo opaziti.

Tisk te tiskarne je bil opremljen tudi s slikami, za katere so v začetku izdelovale klišeje legalne cinkografije. Klišeji so bili nujno potrebni za izvršitev vrste dokumentov, ki jih je okupator stalno izpreminjal. Ker legalne cinkografije vsega dela niso mogle izvršiti, je bilo treba misliti na lastno cinkografijo.

Ta je bila kmalu urejena v neki vili. V prostor se je prišlo na ta način, da se je z električnim stikalom premaknila cela stena. Prostor je bil štiri metre dolg, tri metre visok in ves obložen s porcelanastimi ploščami.

KADAR RABITE zobozdravniško

oskrbo

POJDI TE K ZANESLJIVEMU ZOBODRAVNIKU

Naš urad se nahaja na enem prostoru že 25 let. Za prvi obisk ni treba določiti časa — pridite kadarkoli — pozneje pa se bo delo, kakršnokoli želite v zobozdravniški stroki, izvršilo ob času ko vam bo najbolj prikladen.

PRVOVRSTNO DELO PO ZMERNIH CENAH, VAM NAPRAVI DR. J. V. ZUPNIK 6131 St. Clair Ave.

v poslopiju North American banke VHOD NA STRANI E. 62 ST.

Japs Surrender on USS Missouri in Tokyo Bay

Photograph shows General MacArthur and his Allied staff looking on as Gen. Hsu Yungchang signs the surrender document aboard the USS Missouri, laying off Tokyo bay. The signatures of all Allied countries were added to those of the Japanese. The terms of the surrender are already being put into effect, although it is admitted by military authorities that it will take months before a working government is set up in Japan.

Za delavce

Išče se fante

za
PIN BOYS

stare nad 16 let
Stalno delo

E. 98th Recreation

St. Clair Ave. in E. 98 St.

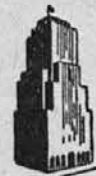
ŽENSKA

dobi delo za pranje in čiščenje

2 dni v tednu

Stalno delo—dobra plača

IV 2460

DELAJTE V MODERNEMU POSLOPIJU THE TELEPHONE CO.

potrebuje

ŽENSKA kot delavke hišnih del

Downtown poslopja

Stalno delo—Dobre plače

Polni ali delni čas

6 večerov v tednu

5:10 do 1:40 zj.

Zglasite se na

Employment Office

700 Prospect Ave., soba 901

od 8. zj. do 5. pop., dnevno

razven ob nedeljah

THE OHIO BELL TELEPHONE CO.

LIVARJI

IZBORNNA PRILIKA PRI

National Malleable

& Steel

Casting Co.

Nobenih težav vsled preosnove

Civilna produkcija v polnem

razmahu

Smo 77 let na uslugo transportacijskim industrijam

THE NATIONAL MALLEABLE & STEEL CASTING CO.

10590 Quincy Ave.

Išče se

ŽENSKA

ZA SNAŽENJE V ŠOLAH

Dobra plača.

Pokličite CH 6991

PROSPECT WINDOW CLEANING CO.

1107 BOLIVAR RD.

Išče se

ZIDARJE IN TEŽAKE

Dobra plača

Kdor se zanima, naj se oglasi na

960 E. 185 St.

Operatorica za likanje moških hlač

Mi imamo na razpolago

službo za več žensk, ki so

izurjene pri popravljanju

moške obleke.

Polni čas in stalno delo

Tedenska plača

The Halle Bros. Co.

1228 Euclid Ave.

Mali oglasi

B. J. RADIO SERVICE

1363 E. 45 St. HE 4146

Prvovrstna popravila vseh vrst radio aparatov

George Tomes

Cement Contraktor

Izdelujem hodnike, zidane

ze (driveways), zidane

in položim tla v garažah

5338 St. Clair Ave. HE 4146

Imamo 39 let izkušnje v delu

M. Blaskov

se priporoča za

POPRAVLJANJE VSEVRSTNIH UR

Cena zmerna in delo prvo

M. Blaskov

5801 St. Clair Ave. HE 2882

NORTHERN FURNITURE

Fornice inštaliramo

pravimo vsakovrstne

z novimi ali rabljenimi

1172 E. 79 St. HE 4146

HE 4146

EKSPERTNA POPRAVA

NA PRALNIH STROJIH

6902 ST. CLAIR AVE. EN 4808

EN 4808

Odprto od 11. zj. do 11. zj.

Pridite in ogledajte

našo zalogo novih splošnih

zastorov in "draperij"

PARKWOOD HOME FURNISHINGS

7110 St. Clair Ave. Odprto ob večerih

Odprto ob večerih

Dajte vaš

ščistiti sedaj

ša postrežbo

boljše delo

nez in dle

ščiščen po

cumu."

\$4 do \$6

National Heating

Postrežba širom mesta

FAirmount 6511

FAirmount 6511

Zakrajsek Furniture

Home, Inc.

6016 ST. CLAIR AVE.

Tel: ENdicott 4146

Dr. Kernov

Angleško-Slovensko

berilo

(English Slovene)

je pripravno za učence

gleščine ali slovenske

Oblak Motors

Se priporoča, da ga

te vsak čas, podne

noči. Delo garantiramo

tra postrežbo. Obrn

vsem zaupanjem na

starega znanca

John Oblak

1146 E. 61 St. HE 2730

HE 2730